

GRM. Мозкотрах

КУПИТИ

Про книгу

В антиутопії Сибілли Берґ представлено альтернативний розвиток Сполученого Королівства в наші дні. У центрі уваги - четвірка дітей-аутсайдерів, кожен із яких зазнав свого лиха, завданого як зовсім чужими, так і близькими людьми. Об'єднані лихою долею, вони вирішують помститися, складають список смертників і вирушають на пошуки кривдників до Лондона. Там мешкають олігархи і збоченці, хакери і ґвалтівники, політики й сутенери, студенти й безхатченки та інші персонажі. Жителі столиці мріють про цифровізацію мозку, штучний інтелект захоплює світ, до вакцинації додалася тотальна чипізація громадян - відтепер відстежується кожний їхній крок. Утім, буденне життя сповнене рутини. Ілон Маск планує підкорити Марс, Абрамович продає нерухомість, восьмирічна хвойда обслуговує солідних клієнтів, мати сімейства мастурбує на фотографію принца Чарльза, а російські хакери переховуються в панельних будинках України... І лише бездушні алгоритми, здається, знають, що роблять.

Сибілла Берґ

GRM

МОЗКОТРАХ

Sibylle Berg

GRM

BRAINFUCK

Roman

Ukrainische übersetzt von *Juri Silvestrow*

Сибілла Берґ

GRM

МОЗКОТРАХ

Роман

Переклад із німецької *Юрія Сільвестрова*

УДК 82-31

Б 48

Берґ Сибілла

GRM. Мозкотрах : роман / Сибілла Берґ ; пер. із нім. Юрія Сільвестрова. — Чернівці : Книги — XXI, 2023. — 544 с.

ISBN 978-617-614-462-5

В антиутопії Сибілли Берґ представлено альтернативний розвиток Сполученого Королівства в наші дні. У центрі уваги — четвірка дітей-аутсайдерів, кожен із яких зазнав свого лиха, завданого як зовсім чужими, так і близькими людьми. Об'єднані лихою долею, вони вирішують помститися, складають список смертників і вирушають на пошуки кривдників до Лондона. Там мешкають олігархи і збоченці, хакери і ґвалтівники, політики й сутенери, студенти й безхатченки та інші персонажі. Жителі столиці мріють про цифровізацію мозку, штучний інтелект захоплює світ, до вакцинації додалася тотальна чипізація громадян — відтепер відстежується кожний їхній крок. Утім, буденне життя сповнене рутини. Ілон Маск планує підкорити Марс, Абрамович продає нерухомість, восьмирічна хвойда обслуговує солідних клієнтів, мати сімейства мастурбує на фотографію принца Чарльза, а російські хакери переховуються в панельних будинках України... І лише бездушні алгоритми, здається, знають, що роблять.

Книжку видано за підтримки швейцарської культурної фундації Pro Helvetia

With the support of the Swiss Arts Council Pro Helvetia

swiss arts council

prohelvetia

Перекладено за виданням: Sibylle Berg, GRM. Brainfuck. Roman. Verlag Kiepenheuer & Witsch, Köln, 2020

Усі права застережено. Жодну частину цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

Original Title: GRM. Brainfuck. Roman

Copyright © 2020, Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG, Cologne/Germany

© Книги — XXI, 2023, видання українською мовою

© Юрій Сільвестров, 2023, переклад

© Анна Стюпіна, 2023, обкладинка

ISBN 978-617-614-462-5

Тисячоліття

Розпочалося гидко.

Не було глобальних комп'ютерних збоїв.

Не було клятої катастрофи.

А як же раділи обивателі західного світу, що після достобіса марудних 90-х нарешті щось трапиться. Щось не пов'язане з фінансовою кризою, через яку панікували лиш інвестиційні банкіри — за кілька метрів до асфальту, на який гепалися їхні прокачані тіла. Невже й моє тіло в напрочуд добрій формі колись так само розіб'ється на бруківці — наче біла нетренована плоть дебелого невдахи? А може, воно спружинить і підскочить у повітря?

Нове тисячоліття мало назву. Напис. АТСЛ¹. І курсивом унизу: *Облаштуємо лайно по-іншому*.

Це був час, коли піднявся фейсбук. Тоді чимало старих вважали, що інтернет і складається лише із цієї мережі для ідіотів.

Це був час глобального поширення фейкових новин і маніпулювання масами. Неймовірно швидко люди підсіли на лайки від своїх незнайомих. Підлітки ще швидше підсіли на збудження, отримане від мішанини мобінгу, насильства, сексу й безглузвих витівок.

Це був час, коли до реальної жорстокості людей додалася ще й віртуальна.

Коли жага невігласів бути почутими доводила їх до сказу.

Ще ніколи не було так багато роздмуханих мережею теорій змов. Ватикан, брати Кохи², товариство Гаєска³, Римський клуб, рептилоїди, пласка Земля — що складнішою ставала ситуація у світі, змінюючись, здавалося, з дня на день, то дужче очікувало населення приходу Бога-громовержця.

Це був час напередодні чогось.

Кожен час — напередодні чогось.

Відтак, коли нове тисячоліття трошки розігрілося, сталася подія, що завдала колективної травми, збудивши й об'єднавши людей. Літак урізався у Пентагон і залишив у будові дірку, наче хтось мокрою рукою

прорив тунель у замку з піску. Два інших літаки протаранили хмарочоси. Висотки падали, люди знову вистрибували з вікон.

Це було тисячоліття, у якому в населення планети з'явилися сумніви. Стало звичайною справою не довіряти державі та спецслужбам, пресі й людям у окулярах, погоді, книжкам, вакцинації, науковцям і жінкам.

Нове тисячоліття принесло тим, кому пощастило щойно народитися, цілу низку беззаперечних переваг. Населенню всього світу жилося дедалі краще. Так казали. Люди жили довше, були щасливішими, набирала обертів освіта, немовлята не вмирали впродовж першого року життя. Усе — завдяки розвитку ринків. Вип'ємо за ринки.

Було й декілька лузерів. Їм або не пощастило, або вони не доклали належних зусиль для досягнення успіху. Кожен міг реалізуватися. Варто було лише захотіти. Чудово! Авжеж.

Видобувалося викопне паливо. Шляхом гідравлічного розриву пластів морське дно звільнялося від природного газу й нафти. Стакснет — комп'ютерний вірус — уповільнив здійснення ядерної програми Ірану. Винайшли блокчейн, який поставив під сумнів існування банків. Власне, як і імпульсної бомби⁴. Світ перегруповувався, Захід боровся за збереження своєї значущості. На Сході відбулося об'єднання Китаю, Росії, Японії й Кореї — задля перерозподілу ринків.

Запроваджено вербальну комунікацію з комп'ютерами. ШІ⁵ іще не став популярною темою. Люди мали мобілки. Вони фотографували одне одного. У них були якісь справи. Постійно.

Це — історія про

Дон

Потенціал небезпеки: високий

Етнос: незрозумілий відтінок небілого кольору

Інтереси: грайм⁶, карате, солодощі

Сексуальна орієнтація: імовірно, лесбійка

Соціальна поведінка: антисоціальна

Сімейні обставини: брат, мати, батько — як коли, радше відсутній

Вона починається в Рочдейлі.

Сучий Рочдейл. Місце, з якого варто було би зробити опудало й виставити його в музеї як попередження — так будувати не треба. І табличку з латуні причепити: «Так живуть люди в новому тисячолітті, якщо вони не пристосовуються до умов ринку».

Осередок непотрібних людей. Пул відбракованого негенномодифікованого матеріалу.

Отже, Рочдейл. Своєрідний гнидник біля Манчестера. Відомий своєю постійною погодою. Кепською. За підрахунками фахівців, Рочдейл уже п'ятий рік поспіль був найдепресивнішим містом королівства. Спричинені цією місциною порушення в головному мозку аж ніяк не сприяють поживанню, тому місто агонізувало. Упродовж десятиліть. Як тисячі міст Заходу, схожих одне на одне: цегляні будинки, розм'яклі дороги, один кінотеатр, закриті поштові відділення. Нікому ці контори не потрібні — є інтернет. Будь-який фільм можна застрімити. Можна купити всі продукти — маргарин чи білий хліб. Картонні коробки доставляють прямо в будинки. Хоча їхні мешканці з таким самим успіхом могли б їсти і шпалери, притрусивши їх сіллю.

В обмежених колах об'єктофілів⁷ Рочдейл був відомим завдяки сімом висотним будівлям. Інколи можна було побачити, як об'єктофіли нишком вешталися навколо будинків, поспіхом облизуючи облуплені фасади. У Семи сестрах — так їх називали неофіційно — щотижня щось траплялося. Здебільшого під час цього хтось віддавав Богу душу. Дон заздрила людям, які мешкали там. Їхнє життя було цікавішим. Багатшим, ніж те, що протікало в цілком звичайному соціальному кварталі трошки далі. У Семи сестрах торгівля наркотою була поставлена на широку ногу, сімейні чвари призводили до смерті, а з горішніх поверхів раз у раз стрибали — або, скажімо, випурхували вниз — люди. На той час Дон іще не бачила мерців і була впевнена, що

погляд на труп відкриє їй велику таємницю. Може, він — мертвяк — іще раз розплющить очі й наче кореспондентка Бі-Бі-Сі із зачіскою «під горщик» запитає:

— І як воно, молодій людині, — замовкне, замислиться, чи пасує тут іменник, — ведеться у цьому місті?

Дон удала б, що розмірковує, а потім сказала б:

— Знаєте, кожен вважає своє життя нормальним. Адже не знає іншого. Я народилася тут і ніколи не замислювалася, чому це місто таке вбоге. Таке воно є — як погана погода, як нудні шкільні канікули. Я і не замислювалася про те, що є інші місця. Або, скажімо так... Я знаю, що в мережі стверджують, нібито вони справді є.

Перш ніж знову померти, небіжчик, можливо, спробує ще трохи посперечатися.

— Ви впевнені, що ваш стиль спілкування справді личить дитині? — запитає він і замовкне.

Дон уже не була додатком своїх батьків — вона стала самостійною людиною. Вона не лякалася, коли матері не було поруч, не шукала на її обличчі ознак невдоволення, не запитувала себе, як, зрештою, сподобатися неньці. Коротше, Дон не переймалася питанням, яких зусиль треба докласти, щоби завоювати її любов. Дон краще почувалася без цієї абсолютної емоційної залежності.

Якби вона була трошки дорослішою, якби її сповнювала власна значущість, вона казала б щось на кшталт: «Я дуже добре ладнаю сама із собою». Та ніхто її не питав, адже Дон була настільки юною, що дорослі ще не сприймали її як людину. Хоча вона пізнала все. Почуття, роздуми, самотність. Бракувало лише надійних шухлядок, у які можна було б належним чином розкласти свої переживання.

Дон не вважала перші роки свого життя жахливими. Можливо, дещо депресивними, але тоді вона ще не знала цього слова. Можливо, дещо нудними й неспокійними, як воно зазвичай буває під час переходу від дитинства до юності, коли відчуваєш, що ось-ось настануть зміни, але не знаєш, які. Дон

Мала Музику.

Здавалося, ґрайм був винайдений лише для неї. Дон не знала ким, не знала, із чого він складається — хай це залишається предметом дискусій для молодих чоловіків, які за допомогою розумної термінології створюють навколо себе ауру переможців, —

Дон знала лише, що музика звучала так, як вона хотіла б почуватися. Лютою й небезпечною. У зірок були найкращі кросівки, ланцюги й тачки. Їм усе вдавалося. Вони були героями.

Ґрайм звучав на районі цілий день. Це була музика, що давала життєву установку. Утім, діти й гадки не мали про якусь життєву установку. Для них це було самим життям. Якщо ти дорослий, ти глушиш ці почуття наркотою, якщо малий, то слухаєш музику. А вже потім переходиш на наркотики. Ґрайм був шаленою паскудною музикою для дітей у їхньому паскудному житті. Дон слухала ґрайм у ліжку, у ванній або на вулиці. На божевільній вулиці.

Й ось:

За вікном — ліхтар, дощ або щось таке, а може, просто на шибках бруд. Квартира на першому й на другому поверхах. Усе це здуру можна навіть назвати таунгаузом.

Дуже-дуже маленьким, жалюгідним таунгаузом. Усе житло — це дві маленькі кімнати вікнами на бетонну лавку й металевий паркан. Якось Дон втикала в телик, і їй упало в око, що чогось у всіх цих закордонних фільмах бракує. Металевих огорож! Із маніакальною пристрасстю їх встановлювали лише в Англії. На кожному кроці: червоні, зелені, блакитні, будь-які, головне — щоби був паркан, і то з металу. Вони відокремлювали від життя будь-яке лайно — школи, парки, дитячі садки, прилади пожежної сигналізації. Неясно, чи вони мали давати громадянам відчуття безпеки, рідної батьківщини в ці неспокійні часи, чи стояли просто так — ніби своєрідний кольоровий акцент на сірому тлі. Дон не відмовилася б від такого паркану навколо свого ліжка, він відділяв би її від брата, з яким не було особливої близькості.

За огорожею на вулиці проходила доріжка, якою — за метр від вікна — пересувалися, завжди наче з ходунками-ролерами, інші мешканці будинку. Було досить темно й надивовижу сиро, але тоді Дон не помічала цього. Постійні протяги здавалися їй нормальним явищем. Її мати була ще у порівняно добрій формі й робила все для підтримки сімейного вогнища, але виходило це в неї якось незграбно, наче вона будувала ляльковий дім із багна.

Варіант того, що все може стати гірше, на той час не розглядався навіть як опція. У всякому разі, дитиною, адже страх перед майбутнім — це хобі для старих, у яких майбутнього немає за визначенням. Тоді зі світом Дон усе було гаразд. За винятком тієї обставини, що йому бракувало паркану навколо ліжка. Або підвалу, у якому Дон могла б зачинити брата. Брат застогнав. Мабуть, знову напудив у ліжко. Дон здалося, що

Вона чує, як ллється з нього сеча, і
Дон ураз
Завелася.

Багато хто вже не здатний на це. По-справжньому розлютитися. Більшість старих, які мешкали в місті Дон, були обдовбані й утомлені, сиділи по кутках і не мали сил підняти голову. Інколи їх годували, але. Їхні шлунки вже не сприймали твердої їжі в такому розчиненому стані, вони все виблювували, а підіймати голову після ригачки цим людям не хотілося тим паче. Більшість із тих, кого зустрічала Дон, були старими. Це й не дивно, коли тобі сім років — або майже сім. Чи майже вісім, хоча на вигляд ти старша. Або відчуваєш, що старша на вигляд. Волосся Дон росло вертикально вгору. Вона мала темні розкосі очі й була невисокого зросту, навіть для майже семи чи восьми років. А ще — маленькою і злою. Лютість була настільки притаманною Дон, що вона не могла сказати: «Ну й люта ж я сьогодні». Іншого стану вона не знала. Вона була злою із самого народження. Або з того дня, коли почала усвідомлювати себе. Вона ненавиділа світ, у якому мала жити. Світ завбільшки кілька квадратних метрів.

Вона ненавиділа його й не дружила з ним. У неї не склалися стосунки ні зі світом, ні з місцем, призначеним їй за фактом народження, ні з біографією, що мала розпочатися з поганої школи. Якщо вона виживе й через непорозуміння не потрапить у якусь різанину, наступним кроком буде спроба вступити до училища.

Не вступити, сидіти в установах, подавати заяви на отримання соціальної допомоги, не одержати соціальної допомоги, бо бракуватиме якоїсь довідки; знайти матір удома в зашморгу, втратити квартиру, оселитися в гуртожитку для молодих жінок, завагітніти від когось, бути побитою через те, що завагітніла, відмовитися від дитини, а хоч і ні — однаково. Вона чекатиме на соціальне житло, потім, певно, почне випивати, смалити крек⁸ і дивитися телік — спостерігати за людьми та їхнім псевдожиттям, що начебто і є життям. За світлошкірими людьми, які п'ють чай у садочку й сумлінно працюють, бо неймовірно беручкі до роботи. Вони закохуються, люди в телевізорі. А потім — бух, і знову грає довбана скрипка.

У світі Дон ніхто не закохувався. Люди в її місті ненавиділи одне одного або трималися одне за одного, бо боялися, усі відчували паніку, і ніхто не міг сказати, звідки воно взялося, це божевілля. Адже в них було житло. Здебільшого. У них була їжа. Щось на кшталт їжі.

Дон багато читала, мало розуміла, хоч і значно більше, ніж думали про так звану дитину дорослі.

Дон відчувала:

Лють.

Ви серйозно? Оця купа лайна, що ви назбирали й до якого вам самим діла немає?

— Дивися! Це вже зайве. А ось це — яке не є, але воно твоє. Це — Земля, яку ми зжерли, це — твій район, твоє місто, що існує лише для того, щоби дати місце робітникам, щоби вони виготовили якусь нікому непотрібну муть. Чуєш? Люди у твоєму місті нікому нічого не винні, окрім як обирати ідіотів-правоекстремістів, завжди готових відповісти на запитання про те, хто винний.

Коли людина знає, хто винний, їй зразу стає краще, адже відновлюється справедливість Божа. А в люті Дон з'являється ціль. У її місті ненавиділи чужаків. Крапка. У місті Дон, якого вона ніколи б не полишила, у якому могла б сяк-так провести своє життя. До самого кінця, хоча за великим рахунком воно закінчилося, так і не почавшись, адже народилася вона не в тому місці. Не в тих батьків, та й погода була мерзотною. Її хоч хтось питав? Її хоч запросили до участі в цій події, — за правилами, встановленими не нею? Який обов'язок перед людством вони виконали своїм перебуванням у світі та своїми виділеннями — з-посеред восьми мільярдів? Хоча, можливо, поки сформувалася думка, їх було вже дев'ять, і всі повзали й дивилися, де б іще чого урвати. Адже всі чогось хотіли. Життя — це подарунок.

Ці неймовірно безглузді слова були вишиті на рожевих настінних килимах, що висіли в сирих кухнях нетряних мешканців. А якщо хтось не погоджувався з ними? Якщо хтось просто не вважав особливо цікавим цей подарунок у запропонованому вигляді? Нікому вже не судилося вирватися зі свого оточення завдяки роботі. Її вже не було.

Змінити умови життя вже не вдавалося, для цього не було передбачено місць у світі, де купка людей усе робила для того, щоби тримати маси на відстані.

«Чому ви так учинили? — хочеться запитати старих. — Чому ви народжуєте дітей, яких потім ненавидите, бо вони зчиняють галас, бо вони із самого початку лузери? Адже ви бачите себе, бачите в них своє паскудне дитинство, ви знаєте, нам нічого не вдасться, як не вдалося нашим батькам, у батьків ваших батьків, бо відсутність шансів передається з покоління в покоління.

Навіщо? Ви залишаєте дітей сидіти в сечі біля ліжка, у якому лежите налігані або з кимось трахаєтеся? Шаленієте з маленьких кісточок, що їх так легко зламати, і з відчуття, що нарешті здобули владу над кимось, хто боїться вас, скляними очима дивитеся на дітей і ненавидите їх, бо в них є потреби, схожі на ваші. Вам теж ніхто не допоможе, ніхто.

Ваш утомлений мозок отримує насолоду, коли ви мучите ваших дітей? Ось тепер ви їм покажете. Тим, хто нагорі. Хто відмежувався від вас, відправивши людський непотріб якомога далі від центру, щоби їздити елегантними електромобілями й говорити про квітуче майбутнє.

Можете страйкувати, але навіщо, якщо нічого не досягаєте. Це вже нецікаво. Можете розпочати озброєний спротив, але — у вас уже немає сил. І зброї. І тями, на кого спрямувати її. Отож лежіть і не сіпайтеся. Мордою у власному блювотинні.

Чому ці чоловіки, які навіть не готові стати батьками, досі вільно шастають вулицями? Вони з'являються, щоби трахатися або лупцювати жінок, бити їх до смерті, а потім тупо сидіти в кутку і скиглити: “Я не хотів”. Ви не хотіли? Це просто так вийшло, що на вулицях сморід і дощ безперестану? А що з першого моменту доводиться боятися всіх навколо, так це лише через так званий інстинкт самозбереження? Та цього ж ніхто не витримає!»

Дон не витримала.

І

Відмовилася зайняти передбачене їй місце для непотребу.

Й

Уже не чекала кохання,

Не чекала, що за дверима виросте щось на кшталт майбутнього. Там уже нічого не виросте, там — пустеля, залишена старими, наповнена так званими обставинами життя. І хай йому грець, Дон була пасивно-агресивною, вона була жінкою, інакше в них не виходило. Чи треба було впорснути собі довбаний тестостерон, аби стати ще злішою, зарядитися гормонами, щоби думати, що вона розумніша, ніж є насправді, і що вона заволодіє світом?

Таких, як вона, раніше показували в зоопарку, спало їй якось на думку ні з того ні з сього.

Якщо дати людям змогу мучити інших, вони це робитимуть. Якщо дати їм можливість забрати щось у інших, вони зроблять це, ось так працює цей механізм, читай: інстинкти.

Вони примушують діяти без роздумів, вони примушують вирушати в похід, руйнуючи все на своєму шляху.

Дон ненавиділа дурість, жорстокість, лицемірство й фальш, запахи, безволосі спітнілі тіла та мокрі пальці, що обмацують тебе в пошуку чогось, що можна зганьбити.

— Хочете війни? Матимете війну.

Сказала. Дон. Собі.

Це — історія про

Ханну

Етнос: азійський?

Сексуальна орієнтація: гетеросексуалка

Інтерес: егоцентрична

Інтелект: присутній

Особливі якості: відсутні

Сімейні обставини: єдина дитина, люблячі батьки

До того, як вона зустріла Карен, Дон і Пітера.

Коли вона ще не знала, що таке Рочдейл і смуток. Невелика ретроспектива.

Отже. Ханна

Жила в Ліверпулі із двома лагідними батьками, типовими представниками середнього класу, що занепадає. Вони винаймали будинок із захаращеним заднім подвір'ям, мали два велосипеди й могли сплачувати рахунки за електрику. Ханна вважала батьківську любов нормальним явищем — те, що вони підкидали її в повітря і гладили по голові. Те, що вони тримали її за руку й нескінченно пишалися нею, що сиділи біля її ліжка й заходили до кімнати, коли вона спала, щоби подивитися, чи вона ще жива, Ханна вважала само собою зрозумілим. Завдяки постійній прихильності батьків у неї розвинулося непомірно велике дитяче его. Вона не сумнівалася в собі. Ханна була високою й худю, ніколи не була симпатичною. Радше —

маленькою копією цікавої дорослої людини. Їй зовсім не кортіло мати довге волосся, сукні чи рожеві вбрання, натомість вона уважно вивчала старі фотографії Кетрін Гепберн⁹. У мережі. Мріяла колись мати такий самий вигляд. Пізніше. Бути недосяжною і вселяти трошки страху.

Батьківський будинок Ханни стояв у проблемній частині міста, що здебільшого складалося із проблемних частин. Але їхня проблемна частина однозначно була найпроблемнішою. На вулицях часто лунала стрілянина, зрідка — сирени: поліція давно махнула на район рукою. Але Ханні було байдуже. Нічого з того, що діялося на вулиці, не турбувало її, доки вона лежала у своєму ліжку й чула, як розмовляли батьки.

Відчуття цієї цілковитої безпеки й любові пізніше ще не раз рятуватиме її.

Від того, щоби накласти на себе руки, наприклад.

Це здавалося

Дон

Таким незрозумілим. Бути мертвою, зникнути, уже не бути злою. Захоплення Дон до всього, що вмирало, скінчилося в день так званого винищення. З подіями такого штибу — коли один схиблений підліток розстрілює інших підлітків навколо себе — у країні було мало досвіду, адже в ній практично не було чоловіків із добре упакованим сейфом для зброї, якщо не брати до уваги мисливських рушниць представників вищого світу. У рочдейлівських чоловіків було пиво. Якщо в сім'ї взагалі були чоловіки, позаяк досвід Дон із батьками полягав, як і в більшості дітей, переважно в контакті з перевантаженими роботою жінками.

Пам'ять Дон зберегла небагато з тієї події. Окрім пострілів, які лунали, наче вибухи від новорічних петард, крику дітей, що долинали наче з-під води, крім уповільнених картинок, як люди бігли або повзли в різних напрямках. Лежачи на землі, Дон міркувала, у який спосіб кілер анонсував свій намір у мережі. Чи відзняв він себе? У гуді¹⁰? Він сидів чи стояв зі зброєю в руках, чи сказав він щось, що містило би

слова «Система, зневага, жінки, ніколи не звертали уваги, то зараз я вам покажу, як...»? Яка музика була накладена на відео? «Сліпнот»¹¹? Чи щось іще важче? Пітбуль¹²? Мабуть, він, як і більшість тутешніх, не був найсвітлішим променем у вінку.

Деякі діти, лежачи на землі, робили селфі — прямо під час так званого винищення. Де в кого були айфони. У голоти — якась китайська лажа. Вісім годин щоденних вправ із девайсами навіть у поколінні, до якого належала Дон, мали породити купу неконтактних ідіотів.

— Людоньки! — подумала Дон. — Хто ж наклеює пластикові прикраси на нігті!

Дон лежала на землі поряд зі старшою дівчинкою і розглядала її нігті. Ніколи раніше вона не бачила чогось неприємнішого. Із внутрішнього боку виднілися жовті нігтьові пластини. Дівчинці було десять-тринадцять років, вона скидалася на малолітню хвойду. На негативний бік відео до гейму. Що згодилося б, як не надто позитивний навчальний матеріал у дискурсі про небінарних осіб¹³. Жінки у відео мали великі груди й сідниці, а ще золоті прикраси та штучні нігті. Зазвичай вони тупо розвалювалися на пасажирських сидіннях дорогих тачок, украдених або куплених за шалені гроші своїх гангстерів-реперів. Багатство не приносить щастя, подумала Дон ні з того ні з сього, а потім у неї стався напад сміху, бо прибула група швидкого реагування. Здійнялася ще більша стрілянина. Замість глухих пострілів із напівавтоматичної зброї недоумкуватого нападника залунали черги зі справжнісіньких кулеметів військових. Потім настала тиша, стрілок був мертвий. І декілька дівчат. Нарешті Дон побачила небіжчиків. Це було не так грандіозно, як у її фантазіях. Просто лежали люди, яких уже не було.

Це — історія про

Карен

Сексуальна орієнтація: гетеросексуалка

Інтелект: високообдарована

Картина хвороби: схильність до нав'язливих дій (вилізувати вимикачі світла)

Споживання: недостатнє

Етнос: порушення гена

Сімейні обставини: два брати, мати-одиначка

Я жива, подумала Карен. Вона не знала, чи треба їй шаленіти від радощів. Карен не дуже піддавалася емоціям.

Її поранено, тож у неї була травма. Сказав санітар.

— Як звуть? — запитав він, обробляючи рану на голові Карен.

— Карен, — промовила вона.

Санітар дивився через голову Карен, шукаючи очима цікавішу жертву, когось із діркою в животі, куди треба запхати кишки, або з ногою, яку треба відпиляти прямо на місці. Без наркозу, як у кіно. Мовляв, затисніть між зубами ручку від дверей, зараз буде боляче. Й ось він уже врятував життя і стоїть у контровому світлі, весь у крові і з відтятою ногою в руці.

— У тебе, мабуть, травма, — зауважив, значить, санітар.

— Нормально, — відказала Карен. — Можна йти?

Санітар кивнув. Карен пішла, навіть не закотивши очі. У всіх дітей були травми. Це — їхній звичайний стан. Карен було байдуже. Травма — її друге ім'я. Карен мешкала з матір'ю, яка, здавалося, ось-ось упаде від нервового виснаження, зі старшим братом, який мучив її, коли хотів, а це бувало часто, і молодшим братом, який незабаром мав померти, але це не заважало йому бути справжнім вилупком, у квартирі, що і для однієї особи була б замалою. Карен і це не бентежило. Вона, як уже сказано, не була емоційною людиною. Вона вірила в генетику. Її гени перестрибнули, мабуть, через декілька поколінь. У якомусь коліні серед її предків був, очевидно, учений. Бо Карен виявилася розумнішою за всю свою сім'ю, мабуть, навіть за всіх

жителів Рочдейла, разом узятих. Її життя протікало в мережі й серед книжок. Вона рухалася в чарівному світі з мікробів, генів, зародків, вірусів і мікроорганізмів, яким давала імена. Вони снилися їй. Життя Карен ставало неприємним, коли їй доводилося перемикатися на так звані звичайні речі. Як-от ходити до школи, їсти, митися. Єдиною радістю в так званому нормальному житті Карен була погода. У Рочдейлі так часто дощило, що принаймні на вулиці вона могла користуватися парасолькою. Під парасолькою Карен була невидимою. Якось вона спробувала вдатися до цього прийому й удома — не вдалося.

— Господи, помилуй! —

Закричала мати

Дон

У сусідній кімнаті. З новин вона дізналася про подію.

По так званому державному телебаченню ще показували новини з опасистими білявими кореспондентками, в обличчя яких постійно падав дощ. Вони — завжди з мікрофоном у руці — стояли перед червоно-білою огорожувальною стрічкою й розповідали про катастрофи.

— Господи, помилуй! — закричала, значить, мати Дон. — Тебе ж могли вбити!

У радісному збудженні вона притисла брата Дон до грудей. Її руки полохливо затрусилися. Знову ці руки. Здавалося, англійські жінки складалися переважно з них. Дон дивилася на материне тіло й була впевнена, що сама ніколи не наростить на собі таких мас м'яса.

— Ану принеси йому щось поїсти! — наказала мати, усе ще притискаючи сина до своїх великих грудей.

Це щодо структури сім'ї.

Амок¹⁴ і ненависть до жінок — це як брат і сестра, прочитала Дон згодом. Прочитала, що зазвичай у нього впадають молоді чоловіки, бо саме в них відбувається такий зсув по фазі. Бо щось у їхньому житті не відповідає їхнім уявленням. Щось, пов'язане із владою. Або з пенісом.

Вони очікували, що всі падатимуть перед ними ниць, як це робили їхні матері. Дон не дивувалася. Вона добре знала, що таке дурість. У неї був брат.

І мати, яка не дуже-то цінувала істот без пеніса. І не лише вона була такою. Майже всі жінки в оточенні Дон обожнювали чоловіків і хлопців, зневажаючи собі подібних. Мабуть, їм було соромно належати до абсолютних невдах. Справжніми жінками були хіба іноземки. Єдиною ланкою, що поєднувала Дон із матір'ю, була, здається, їхня недосконалість. Гігантський талант лузерів, який виявлявся в усьому, що б вони не робили. Дон досить рано вирішила, що ніколи в житті не стане жінкою. Тобто такою, яких знала з Рочдейла й відео. Які вирізнялися здебільшого тим, що випинали з одягу напоказ свої статеві ознаки й фарбували нігті лаком із блискітками. Коротше, були жертвами. Чоловіка чи хлопця, яким би тупим він не був, завжди цінуватимуть більше, ніж жінку, хай навіть і професорку кібернетики. До речі, про тупість. У брата Дон була купа недоліків. Згадати хоча б про те, як він ходив. Брат Дон постійно ставав тільки на передню частину ступні й похитувався на кожному кроці — і через це скидався на повного ідіота. Дихав занадто голосно, чавкав за столом, а його рот незмінно був трохи роззявленим, а ще —

Дон не могла згадати.

Щоб мати хоч раз обійняла її. Або торкнулася до неї. Або погладила по голові. Щоби повелася з нею, як це роблять матері у фільмах. Але за якийсь час дії, що ніколи не відбуваються, перетворюються на щось недоречне навіть в уяві. Може, мати Дон і носилася постійно з думкою про те, щоби притиснути Дон до себе, але годящий момент, на жаль, проґавила. Окрім цього, вона була весь час при справах. Доводилося безугавно бігати за сином, витирати йому писок, щипати за щоки й зачаровано слухати, як він розповідає щось про своїх друзів — таких самих ідіотів. Матері вистачало побачити, як брат Дон дихає — і вона вже не тямилася з радощів. Дон рідко спостерігала за нею, а коли й робила це, то бачила в її погляді безпорадність, що охоплювала її саму

та її життя.

Я брала участь у акціях протесту, — казала

Мати Дон

Кредитний рейтинг: відсутній

Етнос: чорна

Інтелект: середній

Хобі: телесеріали Бі-Бі-Сі, королівська династія,

пошуки товарів у магазинах для соціально незахищених верств

Сексуальна орієнтація: мастурбує на фотографію принца Чарльза

Сімейні обставини: двоє дітей, один відсутній чоловік

Часто.

Дон ніколи не могла уявити свою матір справжнім бійцем Чорної пантери. Мабуть, та перебільшувала свою роль у вуличних бійках Лондона. На її користь свідчило те, що мати Дон користувалася кремом для відбілювання волосся, вирівнювала його, поки те не починало стирчати, наче шматочки сиру для тостів, мала незрозумілий колір шкіри від невідомого батька, а ще в неї не було друзів у так званому своєму колі. Вона спілкувалася радше з білими, обожнювала столицю. І те, що її батьки залишили Лондон після заворушень, виявилось найбільшим її горем, бо цей Рочдейл став для неї маніфестацією факту, що ніколи матінці Дон не ласувати з білими дамами печивом у твінсеті¹⁵ на англійському ринку квітів. Мати Дон опанувала порядну професію. Стала називатися спеціалістом у галузі роздрібної торгівлі або чимось таким самим нісенітним із часів економіки 1.0. Свого часу вона працювала на якусь транспортно-експедиторську фірму, якийсь супермаркет і якусь контору з торгівлі побутовою технікою. І постійно її посаду віддавали комусь за кордоном, оскільки аутсорсинг¹⁶ був у тренді, оскільки купка людей хотіла заробляти все більше грошей, щоби захистити себе від кінця світу. Респект їм і шана.

Зараз мати Дон знаходила лише підсобну роботу. У пральнях, за касою, на заправках. Бувало, тривалий час зовсім не працювала. Тоді її охоплював страх. Вона боялася — навіть коли мала роботу — знову втратити її. Не могла спати, практично не могла їсти, дихати — й однаково втрачала роботу. Страх. Вічний страх перед усім. Найдужче вона боялася зими, адже це був час, коли діти постійно хворіли, а хворі діти — це означає як мінімум вісім годин сидіти з ними в лікарні, і вона знову залишалася без роботи. Тоді треба було йти у відділ соціального забезпечення, терпіти грубих чиновників, проходити курси — типу, як написати справді добру заяву про прийняття на роботу. Це, звісно, справить незабутнє враження на кожного власника заправки в окрузі, зазвичай неграмотного... Ні, не будемо расистами. Після того, як гроші від соціального відділу витрачалися, а мати Дон так і не знаходила роботи, доводилося йти на безоплатне харчування до християн.

Дон

Ненавиділа походи до християн. Це означало: чекати годину-дві просто неба. Щоб урешті-решт опинитися перед тітками із червоними обличчями, великими зубами й тріснутими прожилками на носах, білим із жовтизною й завжди зваляним ззаду волоссям. Від них тхнуло старими й мокрими кухонними ганчірками. Надзвичайно принизливо було дозволяти цим скнарам кидати у свою сумку банки із квасолею.

— А ось солодощі для малечі!

Що то були за особи, які насправді мали бридкіший вигляд, ніж у неї самої, і що давало їм право на зневажливе милосердя, яке не вбачало різниці між одержувачами соціальної допомоги й собаками? Дон постійно уявляла, як пізніше повернеться до цих чуйних тіток. Вона бачила себе з мачете, а християнок — у крові, із задраними спідницями, зі скорченими ногами на землі. А потім Дон бачила, як схиляється над жертвами й на завершення вкручує їм у рот банки із квасолею.

Це, звісно, було несправедливо, адже без християн, які годували

бідняків і куйовдили їм волосся, більшість із них була б, мабуть, уже на тому світі. Мета держави — скорочення всіх соціальних послуг до мінімуму, щоби підтримувати сильні і придатні до роботи верстви населення. Або. Просто, щоб економити. Або. Щоб і надалі вести країну неоліберальним курсом.

Зневагу капіталістів до бідноти було інституціоналізовано. Безхатченки, безробітні, непрацездатні, хворі, слабкі мусили сумлінно виконувати незрозумілі для них нісенітні бюрократичні настанови, щоб отримувати мінімальну суму для підтримки життя. Ні до чого непридатні члени суспільства через невелику помилку у формулярі, могли втратити будь-яку підтримку — й опинялися тут. У захаращених будках без струму, без опалення та їжі. А хто їм допомагав? Їм допомагали християни. Задля викиду в організм серотоніну вони долучалися до збереження життів, не вартих збереження.

У той період Дон почала ненавидіти майже все, що її оточувало. Поліціанток, які щодня шмонали всіх дітей із соціального будинку.

За звичкою, для потіхи або просто тому, що могли це собі дозволити. Дітвора мала ставати в ряд, вивертати кишені, приспускати штани і тримати руки за головою. Щось у владі або принаймні в її ставленні до людей пішло не так. В усякому разі, зо два мільйони дітей вирости в упевненості: держава аж ніяк їх не захищає.

Поліція майже ніколи не знаходила наркотиків або зброї, адже якій дитині спаде на думку, знаючи про акції контролю, тупо носити із собою щось підозріле? Зброю тримали на старих порожніх фабриках. Наркотики теж.

Дон ненавиділа. Неначе вицвілі обличчя чиновників в установах, які поводитися з її матір'ю так, мовби вона просто занадто ледача й дурна, щоб дати лад своєму життю, вона ненавиділа управителя будинку, який забороняв дітям усе: бігати, розмовляти, сміятися, дихати. Вона ненавиділа батька...

Його вплив на виховання дітей був очевидним. Інколи він надсилав гроші. Тобто нечасто. Але коли таке ставалося, мати читала довгу

лекцію про доброту цього чоловіка, мовляв, без нього вона пропала б, а потім плакала. Дон зрозуміла, що жінки облаштовували всі ці нескінченно практичні й нудні речі, необхідні для життя. Вони стяли в чергах у різних установах, тягали дітей до лікарів, а потім зникали у квартирах, аби владнати свої жіночі справи, поки в них не починалися якісь психічні розлади. У їхніх колах вони називалися депресією, у їхніх колах це означало: мати лежить у ліжку, плаче й не встає. Жінки не робили нічого надзвичайного. Надзвичайне було парафією чоловіків. Найцікавіші речі робили чоловіки. Вони стояли під ліхтарями, слухали музику, курили, пили, торгували наркотиками. Хлопці робили класну музику. Тоді у граймі ще не було жінок, які заслужили б визнання. Які були б такими самими небезпечними, лютими й бучними, як чоловіки.

Чоловіків недолюблював

Пітер

Діагноз: психічні відхилення

Рівень загрози: важко визначити

Сексуальна орієнтація: імовірно, гетеросексуал

IQ: неясно

Етнос: білий, європеїд, чи як там кажуть?

Сімейні обставини: сестри і брати відсутні

Пітеру не пощастило народитися в день, коли навіть не дощило. Щось там не склалося. Таке буває частіше, ніж можна подумати. У день, коли він народився, мати спочатку побачила спантеличене обличчя акушерки, а потім саму дитину. Вона була прозорою і, зрештою, не від її чоловіка, який уже встиг зникнути. Дуже темноволосий, дуже дурний чоловік. І Польща, це село в Польщі, то зроби ж щось, поки молода, коли у країні піднімають голову фашисти, коли вже все пізнала — боягузтво людей, порожні магазини, укриті пилом дороги й, передусім, — відсутність будь-якої надії. То зроби ж

щось із цією прозорою дитиною, яка майже не говорить, ні на кого не дивиться й годинами тільки те й робить, що втуплюється у стелю або веде німі бесіди зі своїми пальцями. Зроби ж щось, коли десяток чоловіків-дебілоїдів із села зовсім не сприймають тебе як сексуальний об'єкт. Що ж, тоді — Англія. Там побував уже мільйон інших поляків, і ніхто не скаржився. Багато хто знайшов на острові те, чого не було вдома. Роботу. Гроші. Зміну декорацій. Цікавих іноземців, а за декілька років — літній будиночок у Польщі з її мальовничими пейзажами. Цього вистачило би для початку нового життя. Цього можна досягти, якщо не дуже комизитися. Якби ці люди зі Сходу були іншими, то взагалі без питань.

Мабуть, варто додати — бідні люди зі Сходу. Бідні люди зі Сходу знали, як пробитися, вони були голодні. Вони були без сантиментів. Вони могли боротися й не вередували. Вип'ємо за стереотипи!

У селі, де жив Пітер і з якого мріяла втекти його мати, була дорога з піску. Уздовж дороги, яку Пітер вважав зробленою з багна, — колись вона розверзнеться й усе проковтне — стояли будинки, що, уклавшись повністю снігом, справляли романтичне враження. Старі паркани навколо садів, потріскане скло у вікнах, косі двері, дірки в паркеті. Із сотні мешканців села майже всім перевалило за п'ятдесят, а вигляд вони мали на всі сімдесят із гаком. Втілення безпорадності, через яку так і не вдалося втекти в інше місто, до іншої країни. Відбраковані тіла, отримавши соціальну допомогу, випиралися на запилену вулицю, щоби набрати випивки в кіоску, у якому ще продавалися огірки у скляних банках і вівсяні пластівці. Їх так полюбляють алкалоїди.

Чоловіки із села ненавиділи Пітера. Він був іншим. Цього вистачало. Він був поруч із матір'ю. Тобто там, де хотіли б опинитися ці сільські бовдури. У селі залишилося тільки декілька жінок. Хто зміг, той утік. Незабаром і вони втечуть, часто казала мати Пітеру. А поки цього не сталося, вона хотіла радіти життю. Що б мати не мала на увазі, а починалося все з того, що вона виходила на вкриту курявою вулицю польської діри в короткій спідниці, наче на подіум. Пітер знав, що таке

кастинг-шоу, він знав усе, адже в них був інтернет — він пробився до найвіддаленіших куточків Польщі. Материна поведінка здавалася Пітеру чудернацькою. Мати занадто голосно сміялася, коли хтось із алконавтів говорив із нею, спідниця заковувалася до розрізу. Мати зовсім забувала про сина, тобто про нього, щойно на горизонті вимальовувався якийсь чолов'яга. Пітер і гадки не мав, чому мати віддавала перевагу товариству беззубого п'янички, а не йому. Адже тут не було нікого, хто зміг би бодай якось віддати належне її красі. Для того, щоб оцінити красу, треба пройти тренінг, а про таке тут годі було й думати. Жахлива місцина. Рівнинна, ані тобі дерева, ані пагорба, самі поля й будинки, схожі на руїни. Як уже зазначалося, більшість людей зникла, лише Пітер не хотів тікати. Місце для нього не мало значення. Він звик до нього. І це було важливо. Пітер любив залишатися на самоті, коли не треба розмовляти з людьми, чути весь той галас, не треба останньої миті прослизати під шлагбаумом, коли той опускався із тривожним дзвоном, або коли матусі не було вдома. З матір'ю його пов'язувала передусім звичка. Коли щось відбувалося не за традиційним сценарієм, його охоплювала паніка. Він не знав, чому. Але звик до себе — саме такого, переважно у стані, коли спиш і дуже хочеш прокинутися. Його мати зникала з кимось із п'яничок у своїй кімнаті. Пітер не любив чоловіків.

Їх було забагато.

Вважала

Дон

Скрізь, де було щось цікаве, сиділи вони. А коли збиралися групами, можна було чекати біди. Учора така ватага приманила до будинку Дон — ет, хіба це будинок — бездомного цуцика. Його трупик валявся тут іще кілька днів.

Дон не знала, чому чоловіки робили таке. Але знала — їх треба боятися. Їх не можна дратувати. Вони могли гримати, не переходячи на верещання. Вони верзли маячню, ковтали слова. І їм хотілося подобатися. Хотілося подобатися найкрутішому бандюку. Або

прислужувати. Аби не бути битою. Як мати Дон. Як усі матері в будинку, які мешкали здебільшого самі зі своїми дітьми, бо чоловіки йшли, щойно в них зникало бажання бити жінок. Депресія через виснаження була найпоширенішою хворобою жінок у країні. Ах, хворобою. Та гаразд, адже в жінок. Рівень самогубств після сорока сягав у них неподобних відсотків, точної цифри Дон на пам'ятала. А скільки дітей із депресивними матерями-алкоголичками жили в постійному страху, що прийдуть додому і знайдуть свою неньку мертвою — десь лежачою, висячою або плаваючою. Наступне покоління складатиметься з колишніх дітей-психотиків із бідних сімей, із колишніх дітей-психотиків, які підсіли на риталін, зі зникаючих сімей середнього класу й колишніх дітей-садистів із вищого світу. Тобто наступне покоління буде добре підготовлене до нової доби.

ДО РЕЧІ — тоді виник

Рух кинутих

Чоловіків.

Молоді й середнього віку, вони з'являлися скрізь у гомоеротичних об'єднаннях західного світу під найрізноманітнішими назвами. Альтернативні праві, неонацисти, «Національна дія», «Арійське братство», Партія білих націоналістів, Ліга Святого Георгія, «Кров і гідність», «Штормфронт», ідентитаристи, «Віґрид», Німецький язичеський фронт¹⁷ — проти волі цілібатні

Групи,

Що повертають їм відчуття сили,

Забране

Жінками.

Мільйони білих чоловіків оскопили. Так. Просто зрозумій це.

А бодай їх чорти вхопили. У них було забагато або недостатньо чоловічих гормонів, сумна історія в обох випадках, і вони опинилися у світі, якому вже не були потрібні. Зайві і злі. Їх не любили й не слухали. Їхні тіла стали запливати жирком.

Жінки,

Тобто особи, яких можна було купити, ставали поліціантками, суддями, лікарками. Це було як іноземці в окулярах. Це було наче собака, який іде в політику. І щодо жінок вони нарешті змогли порозумітися в пошуку винних у всіх негараздах, які відчував кожен у цьому світі, що перестав бути комфортним. Що перестав бути комфортним, але, хай йому біс, раніше вони не здогадувалися про це. Раніше не було мережі, що донесла б до них звістку про те, як кепсько їм стало. Було від чого по-справжньому розлютитися.

Тепер не можна було фланірувати вулицями західного світу й гамселити жінок. Довелося перемкнутися на інших. На іноземців. Вони — ті самі жінки, тільки з великими пенісами. Завдяки їм хочуть відібрати в білих чоловіків жінок, які ненавидять білих чоловіків. Окей, це трошки складно. Плюнь і розітри.

Кинуті прасували свої сорочки, накачували м'язи, відпускали грубі жарти про пеніси своїх ближніх, думали про всі пеніси у своїй зграї. Якби розігнати їх усіх по своїх закапелках, у цьому дзьобаному світі ще можна було б навести лад. Але вони встигли створити світову мережу, купу здорових, озброєних, ультраправих ідіотів-фашистів, які не тямили себе зі страху бути забутими як людський непотріб.

В оточенні

Дон

Не було нациків — ані угруповань, ані партій. Чоловіки навколо неї були занадто інертними, щоби виступити разом. Почуття непотрібності у третьому поколінні зробило млявими їх, колись гордих собою рибалок, будівельників, гордих, а це означало — ну й маячня, — що колись вони своїми чесними руками створили якесь чесне лайно, на якому нажився інший чоловік. А сьогодні його сім'я засідала в уряді й ухвалювала рішення про надання соціальної допомоги чесному робітнику. Те, що людина, не виробивши, скажімо, навіть кабелю, нічого не варта, тому починає злоститися, можна зрозуміти. Це навіть зараховувалося як пом'якшувальна обставина, коли чоловік із району опинявся перед судом, віддухопеливши дружину або дитину до смерті

або до півсмерті.

Залишившись живими після патологічно зрозумілої соціалізованої люті, коли, епізодично виникаючи, принижені чоловіки втрачали контроль над собою, жінки перев'язували одна одній рани. Чоловік, безпорадно глянувши на вчинений ним безлад, зникав. Наставав спокій, рани загоювалися, чоловік повертався — і все починалося знову. Жінки шаленіли від захвату, що той беззубий тип був поруч, що він цілісінький день втикав у телик із встромленою в матню рукою, щоб увечері вирушити в паб, щоби сидіти ще й там. Майже всі жінки почувалися недосконалими без чоловіків. Або, говорячи формально, з естетичної точки зору, чоловіки вносили життя в картину убогих квартир і територій перед будинками.

До речі,

Щодо оточення Дон.

Вісімнадцять серійних будиночків, два поверхи, цегла, решітки, бетон, на тлі бетону — жодних дерев або рослин. Тут жили: біженці, безробітні, люди з відсутніми кінцівками, з поганими очима, алколоїди, нарики, і все більше їх прибувало з Лондона, оскільки їхнє соціальне житло перетворювалося на власне житло. Без них.

Дон ніколи не бачила будинків, укритих тінню шелестких верхівок дерев, не знала, що таке потужне опалення, герметичні вікна, чисті ванні кімнати, вода у крані без перебоїв, адже Рочдейл був нереально справедливим містом, що скрізь мало однаково галімий вигляд.

Якщо вийти з будинку в місто, що Дон і Карен часто робили через брак інших цілей, то можна було дістатися головної вулиці. Основними визначними місцями центральної вулиці були магазини для соціально незахищених верств, у яких мешканцям квітучої громади продавали пожертвовані або знайдені на узбіччі доріг речі. Поруч із різними букмекерськими конторами й магазинами із крамом за один фунт був іще торговельний центр, у якому половина магазинів не працювала, і кав'ярня «Коста»¹⁸, перед якою Дон і Карен любили постояти, розглядаючи туристів. Тобто декількох людей, яких раз на місяць

ненароком заносило в Рочдейл, бо в казна-якому онлайн-путівнику вони щось прочитали про фестиваль їжі й напоїв або про Діппі, динозавра у природознавчому музеї. Окей. Цих людей, які згодом, отупівши зі страху, каталися головною вулицею і з відчаю завернули на паркову торговельного центру, вони й любили розглядати. Туристи блищали наче золото. Вони могли. Просто зникнути, випивши до біса дорогої кави «Коста» й достатньо настрахавшись вагітних малоліток і купи молодих пакистанців, які швендяють через пасаж центру.

Вони могли просто зникнути в напрямку місць, де їм гарантовано було щось краще.

У дні, коли не можна було поспостерігати за туристами, Дон і Карен розглядали в магазинах для соціально незахищених старе шмаття і до смерті засмучених людей, які порпалися в лахмітті. Три чверті цих людей не мали роботи в місті постійних дощів. Тому мали час роздивлятися непотріб, що їхні сусіди приносили в магазини та ломбарди, щоби на виручене дозволити собі трошки пива. Колись, як мовиться в легенді, у місті було повно щасливих робітників. Усюди все ще стояли останки колись видатних, бомбезних фабрик, які дарували мешканцям щастя і свідчили про ті далекі чудові часи. Їх закрили, бо нікому більше не потрібне барахло, що випускали тут. У новому тисячоріччі потрібні банки, фінансові послуги та ІТ-фахівці. Еволюція, кажуть.

Отже, зараз фабрики стояли порожніми і слугували ігровими містечками для дітей, схованками для наркотиків і зброї, а також місцем, де можна було перепихнутися за якісь ніштяки. Старі безробітні спускали на блуд свою місячну підтримку, дівчатка віддавалися, щоб отримати трошки ласки. Декілька гомосексуалів також. Карен і Дон часто бували на фабриках, щоби поспостерігати, як люди кохаються, і їм видавалося це вкрай огидним. Коли вони не зависали на головній вулиці, не дивилися на гральних майданчиках відео із граймом або не нишпорили на фабриках, вони вдавалися до такого дозвілля, як глузування з перехожих, крадіжка різних речей і

бійки з іншими групами дітей. Дон опановувала бойові мистецтва із шести років за допомогою уроків на ютубі в Мандейл-парку, де крім декількох безхатченків, занадто п'яних, щоби зважати на її тренування, не було нікого. Нічого надзвичайного парк собою не являв. Радше це було недовершене зібрання розчухраних листяних дерев. Особливо Дон подобалася техніка крав-мага¹⁹. Вона була дуже ефективною й могла забезпечити виживання. Як ті довбані курси від солдаток ФАРК²⁰, що Дон дивилася в мережі — вони розповідали, як треба вбивати людей і будувати собі сховище. Дон страшенно збуджувалося, розглядаючи картинки й дивлячись відеосюжети, пов'язані з озброєним опором. Від жінок, які могли за секунди зібрати кулемети й, різко розвернувшись, одним ударом вирубити супротивника. Дон знайшла те, що запалювало її, те, що було більшим за неї саму. Вона наполегливо тренувалася, її тіло змінювалося, росло. Вшир. Компактне, як у пітбуля. Думала Дон.

Це було в часи, коли її брат робив у ліжко вже не раз на тиждень, а щодня. Через викликані травмою почуття, що їх він міг висловити лише у вигляді сечі. Дон лежала в маленькій дитячій кімнаті й розпалювалася все дужче. Вона знала, що невдовзі зникне звідси. Якогога далі від запаху сечі, від світла ліхтаря на вулиці, від човгання людей, які повзали за своїми невидимими ходунками-ролерами. Дон заплющила очі і спробувала уявити майбутнє. По-справжньому їй ніколи це не вдавалося. Вона не знала, які запахи переважають біля моря або в Бангкоку, не мала гадки, що роблять багаті люди у своїх елегантних оселях. Тому уявляла просто Лондон. Білий, блискучий і сучасний. І себе в ньому. Хвилювання, викликане незнайомими образами, тривало до ранку. Тривало до самої школи, у якій Дон віднедавна перестали дражнити гоміком або обзивати лесбою. Діти почали боятися її. Обставина, що дуже сподобалася Дон. Наскільки вона пам'ятала себе, інші завжди зневажали її. Вона не відповідала вимогам середнього рівня. Середній рівень учнів її школи означав — бути білим. Або пакистанцем. Дівчата носили сукні або спідниці. У сім

років вони починали фарбуватися, у десять мали перший секс. Хлопці курили, пили пиво й носили куртки з каптурами, вони були білими, мали кола під очима або були пакистанцями й у цьому разі ні з ким не тусили. Без варіантів. Інакшими були Карен і Дон. Фрики. Яким можна дати по пиці. Але це в минулому. Тепер, коли Дон із Карен заходили на шкільне подвір'я, інші опускали погляд у землю. Як у світі тварин, думала Дон і йшла важким кроком, наче довбаний ковбой, через майданчик. Карен поспішала за нею або плуталася під ногами попереду.

Ніколи не була повністю поруч.

Карен

Сиділа у своїй кімнаті, що була власне коморою — без вікна, але з дверима. Задовольнятися можна й малим. Вона читала про Бахос де Гайна, місто в Домініканській Республіці, заражене фірмою з утилізації акумуляторів. Місто фриків. Вони зацікавили її, і на якусь мить Карен подумала — як воно було б, якби в Рочдейлі всі мали такий вигляд, як вони. Чи якби всі цікавилися одним і тим самим. У п'ять років Карен знайшла в магазині для соціально незахищених книжку про системну біологію і відтоді була в захваті від мікробів, крові, гормонів і комп'ютерів. Вони стали для Карен світом, у якому вона жила б із більшим задоволенням, аніж на цій задрипаній поверхні так званого світу. Карен провела пальцями по шраму на голові.

Після випадку, у якому — ми ж пам'ятаємо — гарно описувався амок, а Карен обробляли поверхневі рани в лікарні, вона уявляла, як факт того, що вона вижила в тому божевільні, міг би кардинально змінити стосунки в її сім'ї. Як вона залишає лікарню, а мати і брати стоять біля входу, усі обіймають її, а потім усі разом ідуть у «Макдоналдз». Сльози, обійми тощо. Та не сталося як гадалося. Карен не любила пересуватися вулицями сама. Хоча по-іншому не бувало, Карен усе ж таки дуже нервувало, що на неї постійно вирячувалися інші. Відчуття було таке, наче погляди просвердлювали її шкіру й діставалися аж до органів. Погляди. Зневажливі, гидливі, охоплені

жахом, осудливі. Зовнішність Карен була іншою.

Вона носила внутрішні окуляри²¹, а також їй потрібні були брекети. Тут ні в кого не було брекетів. Або добрих зубів. Багато в кого зубів не було зовсім. Рочдейл був місцем, у якому ніхто не вдосконалював своє тіло в хірургів і у фітнес-студіях, тому залишалося тільки дивуватися тисячам варіантів такої недбалості.

Але з Карен доля вчинила дуже жорстко. Рецесивний тип спадковості, порушення біосинтезу меланіну стали причиною появи в Карен білого кучерявого волосся, світлої шкіри у веснянках, безбарвних вій, брів і блідих блакитних очей. Політкоректно Карен називалася людиною з альбінізмом, але й це не допомагало викохати в собі здорову самосвідомість. Її мати і старший брат були темношкірими й гарними. Тобто з погляду Карен гарними були, власне, усі інші, а вона сама скидалася на булочку, що завалася під баком для сміття. Карен змиралася з роллю аутсайдера. Якщо молодій людині, яка майже досягла статевої зрілості, узагалі можна змиритися з тим, що практично всі сприймають її як надзвичайно бридку. Беззубі старі чоловіки з ожирінням, косоокі смердючі жінки з викривленою формою голови і прищаві хлопці, від яких тхне. Карен була дитиною, яка на перервах самотньо стояла в кутку подвір'я. Вона була дитиною, на яку витріщалися молодші й якій відпускали коментарі дорослі. Вона була дитиною, у якої не склалися стосунки із братами. Навіть молодший зневажав Карен, що було дивно, адже сам мав синдром Гетчінсона-Гілфорда²². Якщо хтось і знав, що це таке, то під назвою прогерія. Але більшість називала молодшого брата Карен просто прибульцем. Він мав би бути дрібненьким чоловічком, який потребує допомоги, але з незрозумілих причин став лихим малим вилупком. Тобто щось у родині Карен із генетикою пішло не так. В англійській соціальній драмі маленька, пошарпана долею сім'я могла б бути осередком тепла, гумору й любові. А вони були, на жаль, лише людьми, які випадково мешкали разом у соціальному житті й діяли одне одному на нерви. Або билися, як того дня, коли Карен після події

повернулася з лікарні, зникла у своїй комірчині, але згодом схотіла в туалет. Напередодні її брати влаштували вечірку, тобто вешталися вулицями й балувалися змішаними з алкоголем наркотиками. Після цього молодшого брата, мабуть, знову спускали з дитячої гірки або відпрацьовували ним техніку далеких кидків. Розвага тривала до ранньої зорі, бубоніння з кімнати добре пасувало до фізичного стану Карен.

Квартира була замалою й не забезпечувала жодної анонімності. На 43 квадратних метрах уміщалися кімната братів, вітальня, у якій спала мати, комора Карен, крихітна ванна й кухня. Усе витримано в тонах вохри. Колись воно, мабуть, було білим. Та хай. Із роками все трошки втрачає красу. Фіранки були запнуті, у вітальні стояв запах алкоголю. Брати сиділи на дивані й були схожими на чоловіка з лялькою. Великий мазунчик і маленьке чудило. Вони дивилися, як у мережі хлопці з ютуба заклеювали крайню плоть моментальним клеєм. Їхній мозок був безповоротно зруйнований пошуком вічного кайфу. По телевізору, що працював без звуку, показували новини про катастрофу в Японії, що потерпала від великої повені. Недоумки відпускали жарти, а Карен заціпеніло спостерігала, як старі дами дивилися з пагорба на свою казково романтичну місцину на узбережжі, до якої саме прибило морський контейнеровоз. Двоє придурків, які були начебто родичами Карен, завищали від захвату. Жертви. Були жертви. Можливо, покажуть трупи. Карен завжди дивувало, як багато часу ця пара вбивала на те, щоби дивитися якусь маячню. Або на пиятику й нісенітне базікання. І як мало часу приділяли вони тому, що могло би зробити з них людей. На те, щоб почитати або прийняти душ. Один із них побачив Карен і закричав, щоб вона принесла чогось поїсти. Карен знала, що сперечатися з ними не варто, а тому поставила перед ними хліб і маргарин. Старший ударив її ногою — напевно, йому не сподобалася якість запропонованих продуктів. Або з іншої причини. Карен упала на підлогу. Молодший скрипуче засміявся. Бідні діти. Подумала Карен. Брати нудилися через порожнечу в мозках, через

руйнівну силу гормонів, які надавали їм відчуття господарів світу. Тестостерон не дозволяв їм побачити себе в реальному світлі, такими, якими вони були — двома хлопцями без будь-якої надії на приємне життя. Один, якщо вірити статистиці, сконе за кілька років. Інший, імовірно, уже невдовзі помре від смертельного поранення. На жаль, дата їхньої смерті не була визначена. Тож поки що вони так і сидітимуть зі своїми косячками, що мали, власне, заспокоїти їх.

Карен устала саме тоді, коли мати, відпрацювавши дві зміни нічною медсестрою, повернулася додому. З печінням в очах і втомою від безглуздя навколо.

А щоб ви здохли.

Подумала

Мати

Етнос: чорна

Релігія: католичка

Коефіцієнт привабливості: 4

Політична орієнтація: втомлена

Хобі: спати

Стан здоров'я: зловживання заспокійливими, початкова хронічна депресія через виснаження, карієс, остеопороз

Стояла в передпокої, дивилася у вітальню.

І раптом згадала. Мати Карен побачила, як стояла в передпокої того вечора багато років тому. Велика різниця полягала в тому, що —

Тоді в неї ще були сподівання.

Різниця полягала в тому, що тоді вона була молодою.

У манежі в купі лайна сидів молодший дворічний син, який мав вигляд маленького старигана. Дочка, яка завжди здавалася залишком чогось забутого, гризла нігті, а старший син, який вирізнявся колосальною волею до руйнування, сидів задоволений перед купою черепків, що до цього були предметами побуту. Відчинені двері шаф,

відсутність чоловічого одягу і зникла скарбничка говорили про те, що її другу, батькові дітей, усе остогиділо. Утомився, напевне. Це треба було зрозуміти. Він був музикантом, талановитим, невизнаним, молодим і не міг витратити життя на виховання дітей із різними дефектами.

Тоді, тієї миті, мати Карен знала, що життєвий шлях, накреслений їй, можна було би зробити легшим, просто вивалившись із вікна. Їй було двадцять шість, вона саме почала відвідувати курси підвищення кваліфікації, щоби стати операційною медсестрою, які кинула того самого дня, коли дізналася, що відтепер житиме сама із трьома дітьми.

Хай чоловік і не вносив багато для того, щоб утриматися на плаву, власне не вносив нічого, але він принаймні доглядав за дітьми.

Мати Карен почала працювати нічною сестрою, пенсіонерка із сусідньої квартири заглядала щопівгодини до дітей. На жаль, жіночка швидко здалася після того, як її кілька разів закидали різними предметами.

Відтоді мати Карен платила няні, затримала оплату квартири, у неї почало випадати волосся, її мучили панічні атаки й вона втратила роботу. У такій невтішній ситуації їй надзвичайно пощастило — через соціальний відділ вона отримала житло в Рочдейлі.

У якому і стояла зараз.

У передпокої, через багато років. Хоча її вже не було як особи. Мати Карен уже не існувала як сексуальна істота зі сльозами і сподіваннями — вона перетворилася на щось, єдиним завданням чого було утримувати дітей і саму себе в цьому житті, хоча часом вона й не розуміла, навіщо весь цей цирк.

Мабуть, через постійну втому в неї виникло відчуття нереальності всього, що відбувалося. Сім'я мешкала в одній із семи висоток із вікнами в нікуди. Мати Карен була нічною медсестрою. Вона опікувалася наслідками нудьги в місті. Молодими чоловіками з вогнепальними й колотими ранами, хлопцями, яким відірвало руки вибуховими пристроями, які викололи собі очі «на слабо». Чоловіками,

які втикали свій статевий орган у пилосос і дверну щілину, у тварин і морозилку. Чоловіками, які встромляли пляшки й городину, дрилі й молотки собі в дупу. Чоловіками, які у п'яному вигляді падали, врізалися у стіни і плюхалися у воду. Чоловіками, які ранили себе пилками й опинялися затиснутими під автомобілями. Дітьми, яких чоловіки затрахували або забивали до смерті чи напівсмерті. І жінками після невдалих спроб самогубства. З відстреленими наполовину обличчями, поперечним паралічем після стрибків із недостатньої висоти, з роз'їденими органами після випитої рідини для чистки труб. Повертаючись додому після нічних змін, вона часом не знала, що це за три персонажі перебували у квартирі. Матері Карен бракувало часу навіть на те, щоб уявити, який вигляд могло б мати її життя. Вона хотіла лише спати. І все забути.

Хотіла

Ханна

Бо вона пережила свою матір. Вона могла б упоратися й з усім іншим. Мабуть. Ханна народилася біля моря. Такого собі моря. У Ліверпулі, ми вже згадували про нього, у гордому місті докерів тощо. Тимчасом роботу в доках виконували автоматичні крани, замовлень стало менше після того, як зникли текстильні фабрики та сталеливарні заводи, люди роками сиділи без роботи й пиячили, діти створювали банди. Саме завдяки цьому місто було відомим зараз — воно стало колискою озброєних дітей-злочинців, які вбивали одне одного, і це надавало смаку нудному життю на тлі животіння їхніх батьків, які помалу перетворилися на ультраправих, націоналістів або просто на безпорадних обивателів. Зброя — бісове знаряддя. Але вона полегшує реалізацію притаманної людині потреби ліквідовувати інших. Раніше діти були кур'єрами на побігеньках у наркобаронів. Літаками ІзіДжет²³ вони вирушали до Голландії або Іспанії, купували наркотики, ховали їх на морських контейнеровозах. Але. Колись діти помітили, що наркобаронам не було що протиставити їм, окрім зброї. Вони купили

зброю — чудовий восьмиміліметровий парабелум можна було придбати за 350 фунтів. Невеликі автоматичні гвинтівки — за 500. Нехило — автоматичні гвинтівки. Мрія. Діти почали розстрілювати людей. Спочатку своїх шефів, згодом інших дорослих злочинців. Потім тероризували свої райони, розстрілювали дітей з інших банд і, зрештою, самі себе.

Батьки Ханни були індійськими євреями, у третьому поколінні в Англії. «А що, в Індії є євреї?» — любили згодом запитувати люди, якщо вважали, що треба підтримати розмову, аби показати свою відкритість, в Англії із задоволенням демонстрували відкритість, тобто — ще до того, як ситуація почала виходити з-під контролю. Батьки Ханни тримали в Ліверпулі фотوماгазин. Що? Фотوماгазин? Саме так. Справи йшли не вельми добре, точніше йшли ніяк, і Ханнин батько почав підробляти погодинно в єврейській громаді Ліверпуля. Принаймні вони жили в будинку. Так званому будинку. Ці вузькі коридори з постійними протягами. Два поверхи, внизу магазин і кухня, нагорі дві маленьких кімнати, скрипучі сходи, невелике темне подвір'я позаду.

Принаймні в них вистачало їжі. Так званої їжі. Майже щодня була якась страва з картоплею або локшина з томатним соусом, Ханні було якось байдуже. Вона була дитиною й любила локшину з томатним соусом. Як і більшість дітей, любила речі, що входили у звичку. Ханнині батьки були дуже привітними, а тому її дитинство до дня, який пізніше вона про себе могла називати лише «ТИМ днем», видавалося ідеальним. Само собою, ті часи не були такими вже й ідеальними. Не минало й тижня, аби не викрили нову мережу дитячого порно, не знайшли дитячих трупів у діжках для квітів і морозильних камерах. Дітей зі слідами жорсткого поводження. Вважалося, що діти — це прийдешнє. А в нього багато хто вже не вірив. Що і треба було довести.

Ханна й гадки не мала, що означало майбутнє, але згодом це несуттєве для неї слово почало завдавати болю, щойно вона згадувала

про «ТОЙ день», наче хтось устромляв у її тіло руку, щоб вирвати органи.

«ТОГО дня» збіглися нещасливі обставини. Ханнин батько взяв її із собою на футбольний матч. Він, як і всі чоловіки міста, шаленів від футболу. Футбол був важливим заходом для того, щоби відволікти людей, аби не дати їм і подумати про революцію. Майже таким самим важливим, як сторінки з конспірологічними теоріями, бульбашки фільтрів, нацистські сайти, маніпулювання, порносайти й таке хобі, як засмічувати мережу тупими пиками з ідіотськими коментарями. Окрім того, це був футбол, що утримував масу так званих слабаків, нинішніх і майбутніх лузерів, друге покоління жертв економії на освіті, а також старих, відбракований матеріал капіталізму, від того, аби вони не залізли в зашморг, не вчинили бешкет або не почали замислюватися. Стадіон обійшовся в декілька сотень мільйонів. Він височів над заваленими дахами Норріс Гріна²⁴, ніби крило янгола-охоронця. Футбольний клуб дарував квитки дрібним бандитам або влаштовував для них пообіднє тренування, щоб очистити від них вулиці. На фотографіях гравці дуже по-чоловічому й водночас невимушено обіймали вбивць дітей. Чудово. Усі жителі країни шаленіли від футболу. Вони могли бути наркоманами, бомжами, хворими — поки їхня команда вигравала, зі світом усе було гаразд. Ейфорія тривала тиждень. До наступної гри.

Так зване заворушення кинутих могло статися лише якби раптом заборонили футбол. Але з якого переляку комусь улаштовувати таке безглуздя? Це ж — як заборонити смартфони. Або бухло. Або королівський дім. Навіть різні терористичні організації, що серією замахів на життя вже декілька років поступово готували країну до великої хвилі жаху, не наважувалися влаштувати щось на стадіоні. Теракт на місце гри богів означав би війну.

Ханнин батько носив червоно-зелений шарфик і був частиною великої, сильної, неприниженої організації чоловіків, коли їхня команда вигравала, а якщо клуб програвав, чоловіки нарешті могли

поплакатися на життя. Уболівальники являли собою одну з останніх груп, у яких окремі чоловіки проявляли трошки співчуття до когось іншого, а не до себе, любого. Стадіон був місцем, де люди кидалися одне одному в обійми й разом плакали. Якою неконтрольованою силою вони могли би стати, якби у своїй безпорадній нужді об'єдналися поза межами стадіону. Але вони не робили цього. Вважали за краще вбивати одне одного. Після гри. Або прискали одне одному в обличчя кислотою, що було хітом того довбаного сезону.

Коли після матчу Ханна з батьком повернулися додому, біля дверей стояли дві поліціантки. Відкашлялися. На жаль, маємо повідомити Вам неприємну новину: ваша дружина.

Тощо. У вухах Ханни зашуміло. Мати потрапила під чиюсь лінію вогню, мабуть, якоїсь дитячої банди, і зараз лежить у лікарні.

Ситуація погана. Сказали, можливо, поліціантки, а може, Ханна надумала це собі сама. Чому ви живете в цьому вбогому районі, ви ж пристойні люди? Чому ви живете у кварталі, до якого поліція наважується поткнутися лиш у складі великого загону? Тощо. Вірогідно, теж надумані слова, що вже нічим не допоможуть. Потім Ханна пам'ятає себе вже в лікарні. Де вона порожнім поглядом дивилася на маси людей, скупчених у залі очікування.

Вони чекали, поки їй зроблять

Щеплення.

Того року була загроза поширення хвилі японського енцефаліту. Щодня передавали одне або декілька повідомлень про жахливу небезпеку. Моторозна хвороба з очікуваним рівнем смертності в масштабах десятків тисяч. Влада замовила вакцину з Китаю. З Китаю або Японії, яка різниця. Щеплення було обов'язковим. Ханна пам'ятала про це. Їй ввели ліки прямо в голову. Було трошки бридко. Це сталося три дні тому. Ханна рюмсала, але мати була поруч, як завжди, коли вона плакала. Або сміялася, або була хворою, або голодною, або роздратованою — мама постійно опинялася поруч.

А тепер

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ